

БЕЗПЕЧНЕ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ

Анотація. Дана стаття присвячена аналізу впливу організації навчального процесу на безпечне навчання студентів, показана ефективність кредитно-модульної системи та рейтингової системи контролю навчальної діяльності студентів щодо зняття авралів та стресів у сесійний період.

Ключові слова: безпечне навчання, кредитно-модульна системи та рейтингової системи контролю .

Аннотация. Данная статья посвящена анализу влияния организации учебного процесса на безопасное обучение студентов, показана эффективность кредитно-модульной системы и рейтинговой системы контроля учебной деятельности студентов в отношении снятия авралов и стрессов в сессионный период.

Ключевые слова: безопасное обучение, кредитно-модульная система и рейтинговая система контроля.

Annotation. This article analyzes the impact of the educational process for the safe training of students, demonstrates the effectiveness of credit-modular system and rating system controls the training of students in jobs involving all hands and the withdrawal of stress in the sessional period.

Keywords: safety training, credit-modular system and rating system of control.

Постановка проблеми та її значення. Навчання студентів у вищій школі являє собою складний, напружений та тривалий процес. Він висуває високі вимоги до пластичності психіки та фізичного здоров'я молодих людей. Проте, як показує аналіз стану здоров'я студентів під час навчання у ВНЗ, вони хворіють частіше на 2 курсі, що пов'язано з перенапругою та відсутністю компенсаторних захисних механізмів адаптації. На старших курсах переважають захворювання, що викликані подовженою дією психоемоційних стресів. Це говорить про несприятливий процес адаптації, зриви адаптації, які у значній мірі пов'язані з особливостями центральної нервової системи та вищої нервової діяльності студентів, що спричиняє небезпеку здоров'ю молоді. Не дивлячись на те, що стан здоров'я студента визначається його адаптаційними резервами, небезпеку фізичному та психічному здоров'ю завдають не тільки складні соціально-економічні процеси в Україні, але й серйозні прорахунки у діючій системі навчання та виховання молоді.

Зростанню порушень стану здоров'я студентів сприяє низка педагогічних факторів: надмірне навчальне навантаження, стресова тактика авторитарної педагогіки, невідповідність програм, методик віковим та фізіологічним особливостям молоді, порушення режиму дня (зменшення часу на відпочинок, дозвілля, занять за інтересами).

Небезпека здоров'ю молоді все більше викликає занепокоєння у медичних працівників, психологів, педагогів. Дослідники стверджують, що спостерігається пряма залежність кількості та характеру порушень у стані здоров'я студентів від об'єму та інтенсивності навчального навантаження у вищій школі, стресів.

Метою статті є пошук шляхів безпечного навчання студентів в процесі професійної підготовки у вищій школі, які забезпечать зняття "авралів", надривів в процесі навчання, стресів у сесійний період. Такою системою є кредитно-модульна система навчання. Модульне навчання

відрізняється від інших систем навчання тим, що зміст навчання представляється у вигляді закінчених самостійних комплексів (інформаційних блоків), засвоєння яких здійснюється відповідно до цілей навчання. Дидактична мета формулюється для студентів та містить в собі не лише вказівку на об'єм змісту навчальної інформації, який вони повинні засвоїти, але й на рівень його засвоєння. Крім того, студент одержує від викладача поради, як діяти більш раціонально, де знайти потрібний навчальний матеріал і т. ін. [1, 6]

Важливим є також те, що студент працює максимум часу самостійно, вчиться самоплануванню, самоорганізації, самоконтролю та самооцінці. Це дає йому можливість усвідомити себе як суб'єкта навчальної діяльності, самому визначати рівень засвоєння знань, побачити прогалини у знаннях та практичних уміннях, визначити власний рівень підготовки до професійної діяльності. Студент стає організатором власної навчально-пізнавальної, а це виключає авторитарне керування його навчально-пізнавальною діяльністю з боку викладачів, переводить форму спілкування викладача та студента на нову суб'єкт-суб'єктну основу, знижує стреси у навчанні та рівень психологічної напруги та забезпечує безпеку здоров'ю студентської молоді.

Важливим для студентів є питання про необхідний об'єм знань, які вони повинні засвоїти, адже зміни освітньої системи в більшості країн світу пов'язані, насамперед, з процесами в сфері знання та сфері інформації. Інформація змінює людство, одночасно інформація змінює світ. Ми живемо в епоху навіть не інформаційного, а постінформаційного суспільства, яке характеризується тим, що: по-перше, людство накопичило величезну кількість інформації, що зростала в останні десятиліття в геометричній прогресії. Протягом усієї своєї історії воно не накопичило стільки інформації, скільки за останні десятиліття; по-друге, вся інформація у зв'язку з розвитком інформаційних технологій та Інтернет-

мережі стала доступною. Людина опинилася в океані інформації, яка може нести у собі загрози процесу навчання студентів; по-третє, людина опинилася перед необхідністю виділити в цьому океані інформації те, що необхідно для вирішення конкретного завдання, для досягнення конкретної мети.

До цих пір у нас було уявлення про інформацію як про якусь сукупність знань, однак таке уявлення зараз дуже швидко змінюється. Інформація - не просто сума знань. Це те, що пов'язано з самою етимологією слова - *in formatio* - я формую щось. Інформація - це така сила, яка впливає на людину самими різними засобами. Інформація - це свого роду поле, певна система, яка людину вписує в себе, але при засвоєнні інформації і людина змінює цю структуру. Відбувається дуже складна взаємодія інформації та людини. Людина повинна пропустити інформацію через свою свідомість. Так ми стикаємося з більш складним уявленням про те, що таке знання. Знання - це не просто механічна сума окремих відомостей, а щось, що пропускається через суб'єктивне її сприйняття, через розум і серце і впливає на формування та розвиток молодої людини. Для визначення взаємодії людини і знання більш доречним вживати не термін «запам'ятовування» або «заучування», а «засвоєння» - знання для людини стає «своїм». Людина пропускає його через себе, видозмінює його, і знання теж змінює людину, впливає на його розвиток. Таким чином, відбувається тісна інтеракція між знанням і людиною. Завдяки інтерактивності соціальних мереж люди вибирають собі ті галузі пізнання та інформації, які ближче їм. В освіті дуже важливий цей особистий фактор сприйняття, який висуває нові завдання перед вищою школою не тільки Україні, але й більшості країн світу. Сьогодні просте отримання знань є неактуальним - людина заходить в пошукові системи, набирає потрібну йому фразу і отримує масу відомостей. А ось на питання як працювати з цією інформацією повинна

відповідати сучасна система освіти. Академічна спільнота першою зіткнулася з цією проблемою і першою перебудовується, відповідає на ці нові виклики, пов'язані з метаморфозами інформації.

Сучасні науковці вищої школи А. М. Алексюк [1], П. М. Гусак[3], В. М. Негаєв [4], С. Д. Смирнов [5] Л. М. Романишина [6] активно ведуть пошук нових організаційних форм, нових методик, нових підходів, нових технологій навчання студентської молоді. Реорганізації в університетах України в рамках Болонської системи, приділяється велика увага тому, щоб навчити студентів навичкам орієнтування в інформаційному світі. Такий підхід є актуальним в нових освітніх системах, які практикують в Західних університетах, знаходячи відображення в Болонській системі, яка лежить в основі реорганізації системи освіти. Освітні кредити, на які перейшла освітня система, вимірюють багато параметрів, враховують багато аспектів освітнього процесу.

В традиційній системі домінує лекція, зчитування конспекту, в кращому випадку викладач, якщо він гарний фахівець, може виходити за рамки конспекту. Цей підхід впливає з того, що знання є скарб, недоступний студентові, але їм володіє викладач, який він і роздає студентам. При цьому процес навчання студентів не є, як правило, інтерактивним - найчастіше студент пасивно сприймає обсяг знань, який передається викладачем.

Кредитно-модульна організація навчання студентів потребує нових підходів до процесу навчання студентів, оцінювання їх знань, умінь, сформованих навичок професійної діяльності. При цьому сучасний студент активно бере участь у засвоєнні знань, змінюється і завдання викладача: від простої трансляції знань до консультування студентів щодо пошуку знань, вірніше, орієнтування у морі знань. Студент повинен вміти працювати самостійно, але в цьому йому потрібна допомога викладача. Таким чином, більш значущим моментом в процесі навчання є самостійна

робота студента [2, 5]. Активізація самостійності та активності студентів у процесі навчання досягається шляхом чітко організованої системи самостійних завдань, які розробляються викладачами кафедри соціальної педагогіки та корекційної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка до кожного модуля і кожної теми навчальної дисципліни. Оцінювання кожного виду самостійної діяльності студента і список необхідної та додаткової літератури для їх засвоєння дається студентам на першому ж занятті разом з навчально-методичною картою дисципліни. Всі матеріали, необхідні студентам, розміщені на сайтах Університету, крім того студент може отримати консультацію у викладача не тільки у чітко визначений час на кафедрі, але і в режимі он-лайн. Все це допоможе активізації самостійної діяльності студентів, їх самореалізації, і як підсумок - засвоєння нових знань, які знімуть напруження, стреси, перенавантаження.

Позитивним у даній організації навчальної діяльності студентів є те, що студенти працюють у своєму власному темпі для досягнення поставлених навчальних цілей, оскільки модульна система робить наголос на індивідуалізовану підготовку, саморегульоване навчання, на оцінюванні можливостей студента у майбутньому виконувати свої професійні обов'язки ефективно. Тому група студентів може вивчати різні модулі або бути на різних етапах одного й того ж модуля. Тобто, модульна організація навчання студентів сприяє зняттю фізичного та психологічного перевантаження, враховує індивідуальні фізіологічні, психологічні, інтелектуальні можливості кожного студента. У модульній системі програми модулів часто компонуються для того, щоб утворити найбільш ефективний профіль для певної спеціальності чи професії, і такі програми можуть бути швидко адаптовані до вимог, що змінюються, без перегляду та реформування усієї навчальної програми.

Особливого значення щодо зняття авралів та стресів у сесійній період набуває активне використання рейтингової системи контролю навчальної діяльності студентів. Поширеними об'єктами контролю є: поточна робота студентів протягом навчання студентів; екзамени; заліки; окремі роботи на практичних і лабораторних заняттях; курсові роботи; колоквиуми; контрольні роботи; участь в олімпіадах, конференціях, науково-дослідній роботі; знання теорії, відповіді на запитання, тести, конспекти, статті, реферати тощо; індивідуальні завдання для СРС; своєчасність здачі завдань; вивчення дидактичних дисциплін (наприклад, іноземних мов); участь у громадському житті, спортивних змаганнях або культурно-масовій роботі. Ефективність оцінок рейтинг-контролю знань студентів може бути забезпечена лише за виконанням таких умов: вибір оптимального переліку дисциплін, за якими необхідним є використання рейтинг-контролю; неперервність рейтинг-контролю; упорядкування оптимального переліку усіх видів навчальних робіт (загальні та спеціальні курси, курсові та дипломні роботи, різні види практик і т.п.), виконання яких вважається необхідним для досягнення в процесі навчання студента певних конкретних програмних цілей, настанов або замовлень; облік поточної успішності при виставленні підсумкової оцінки на диференційованому заліку або на іспиті проводиться в усіх вищих навчальних закладах.

Необхідність обліку поточної інформації студентів зумовлена такими обставинами: а) міцні глибокі знання за дисциплінами, що вивчаються у вищих навчальних закладах, можливі лише при систематичній самостійній роботі студентів протягом семестру. Про якість систематичної роботи студентів можна судити за оцінками поточної успішності; б) систематичний контроль знань студентів протягом семестру і облік оцінок поточної успішності під час виставлення оцінки за дисципліну (на диференційованому заліку або іспиті) є важливим фактором, що стимулює

самостійну роботу студентів. Рейтингова система являє собою неперервний контроль знань і умінь студентів протягом семестру. Рейтинговий показник визначає не тільки якість знань студента з окремих предметів, але й систематичність у роботі, активність, творчість, самостійність, відбиває динамічні зміни в навчальній діяльності студента. Він передбачає щосеместрове і кінцеве ранжування студентів – залежно від їх успіхів у навчанні [3,4].

Висновок. Таким чином, кредитно-модульна система навчання студентів та впровадження рейтингової системи контролю та оцінювання професійної підготовки майбутніх спеціалістів стимулює їх активність у навчанні, створює реальні умови для здійснення індивідуалізації та диференціалізації процесу навчання, сприяє об'єктивізації контролю за результатами навчально-пізнавальної діяльності студентів, знімає напругу, стреси у сесійний період та забезпечує безпеку навчання студентів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Алексюк А. М. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. / Анатолій Миколайович Алексюк. – К. : ІСДО, 1998.
2. Богданова І. М. Професійно-педагогічна підготовка майбутніх учителів на основі застосування інноваційних технологій : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. пед. наук : спец. 13.00.04 – професійна освіта / Інна Михайлівна Богданова; — Київ, 1998. – 32 с.
3. Гусак П. М. Підготовка соціального педагога : рейтингове навчання / П. М. Гусак // Проблеми педагогічних технологій : зб. наук. праць. – Вип. 2. – Луцьк, 2002. – С. 147-158.
4. Негаєв В. М. Оцінювання навчальної діяльності студентів за модульно-рейтингової технології навчання / В. М. Негаєв // Педагогіка і психологія. – К., 2001. – С. 37-48.

5. Смирнов С.Д. Педагогика и психология высшего образования, от деятельности к личности : учеб.пособ. / С. Д. Смирнов. – М. : Аспект пресс,1995. – 187 с.
6. Романишина Л.М. Система поетапного контролю навчальної діяльності студентів педагогічних університетів за модульно- рейтинговою технологією навчання з дисциплін природничого циклу : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра пед. наук : 13.00.04 - професійна освіта / Людмила Михайлівна Романишина; АПН України, Інститут педагогіки і психології професійної освіти. – К., 1998. – 39 с.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Веретенко Тетяна Григорівна – завідувач кафедри соціальної педагогіки та корекційної освіти Інституту психології та соціальної педагогіки Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат педагогічних наук, професор.
